

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Саєнко Тетяни Василівни

на дисертацію Макієвського Олексія Івановича на тему
«Професійна підготовка у закладах освіти майбутніх механіків до технічного
сервісу», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дослідження

До сучасного фахівця транспортної галузі, зокрема технічного сервісу, пред'являються нові вимоги у період глобалізації і модернізації економіки, що пов'язано, перш за все, зі складністю та змінністю технічних досягнень, широким використанням інформаційних технологій, а також високим рівнем вимог до операційно-функціональних і особистісних характеристик майбутніх механіків. У зв'язку з цим професійна підготовка у закладах освіти потребує теоретичного й методологічного переосмислення з метою підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців, формування їхньої високої кваліфікації, затребуваності на ринку праці, конкурентоспроможності, мобільності, умотивованості за умов постійного професійного зростання й саморозвитку упродовж усього життя.

Проблема професійної підготовки майбутніх механіків до технічного сервісу до сьогодні не була предметом спеціального наукового дослідження, проте деякі її аспекти вивчені на рівні загальних положень педагогіки, психології та дидактики; змісту, форм і методів організації професійної підготовки інженерних кадрів у вищих навчальних закладах; інновацій у професійному навчанні; розробки й упровадження компетентнісного підходу у закладах вищої освіти; шляхів і способів предметної та соціально-психологічної адаптації до змінених умов професійної діяльності й сучасного ринку праці; особливостей формування інженерного стилю мислення, професійної культури, компетентності майбутніх інженерів.

Поза увагою науковців лишаються питання невідповідності між: соціальним замовленням вищої та фахової передвищої освіти (коледжами) на підготовку висококваліфікованих фахівців механіків технічного сервісу та не розробленістю теоретико-методичних засад формування професійної компетентності студентів; вимогами, що висуваються до професійної компетентності майбутніх фахівців механіків технічного сервісу та недостатньою практичною готовністю студентів закладів вищої та фахової передвищої освіти; тенденцією інтеграції України у європейський освітній простір та недостатньою сформованістю професійної компетентності вітчизняних майбутніх фахівців механіків технічного сервісу; необхідністю застосування інноваційних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх механіків і переважно традиційними методами навчання студентів у закладах освіти.

Тому виникає потреба у теоретичному і практичному дослідженні стану підготовки майбутніх фахівців механіків до технічного сервісу у транспортній сфері закладами вищої та фахової передвищої освіти.

Отже, тема дисертації О.І. Макієвського безсумнівно актуальна, своєчасна, спрямована на розв'язання реальної нинішньої проблеми освіти, зокрема професійну підготовку у закладах освіти майбутніх механіків до технічного сервісу.

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертантом:

- *уперше* сформульовано та обґрунтовано теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх механіків до технічного сервісу у закладах освіти; розроблено та обґрунтовано структурно-функціональну модель формування у студентів професійної компетентності у процесі професійної підготовки до технічного сервісу у вищій та фаховій передвищій (коледжах) освіти; визначено структуру професійної компетентності майбутніх механіків технічного сервісу, її показники, критерії та рівні сформованості відповідно до логіко-педагогічного аналізу;
- *удосконалено* змістово-методичне наповнення модулів професійно орієнтованих та практичних дисциплін підготовки майбутніх механіків до діяльності з технічного сервісу; в авторському трактуванні сформульовано поняття «технічний сервіс», «професійна компетентність до технічного сервісу у майбутніх механіків» та сутність змісту «професійна підготовка майбутніх механіків до технічного сервісу»;
- *експериментально перевірено* ефективність моделі формування професійної компетентності майбутніх механіків до технічного сервісу;
- *подальшого розвитку* набули теоретичні та методичні основи освітології та професійної підготовки майбутніх механіків.

3. Нові факти, одержані здобувачем

У дисертаційному дослідженні Макієвського О.І.:
удосконалено:

- *зміст, форми, методи та засоби* підготовки майбутніх фахівців механіків технічного сервісу транспортної галузі у закладах освіти;
- *педагогічні умови* формування у студентів професійної компетентності у процесі професійної підготовки до технічного сервісу у вищій та фаховій передвищій (коледжах) освіти з використанням сучасних педагогічних технологій та їх відповідністю меті і завданням професійної підготовки;
набули подальшого розвитку:
 - *освітні програми* підготовки майбутніх фахівців механіків технічного сервісу у закладах освіти та підвищення кваліфікації й стажування здобувачів післядипломної освіти;
 - *діагностичний інструментарій* для оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності фахівців механіків з технічного сервісу у

транспортній галузі.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами теоретичного й практичного досліджень, здійснених дисертантом, не викликають сумніву. Вони достатньою мірою апробовані та опубліковані у фахових виданнях. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено у загальних висновках, висвітлено в опублікованих працях.

У дослідженні враховано вимоги компетентнісного, системно-діяльнісного, синергетичного, аксіологічного, програмно-цільового, системно-технологічного, інформаційного підходів до розв'язання проблеми підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі, зокрема майбутніх механіків технічного сервісу у закладах освіти.

Положення, що сформульовані у дисертації, достатньо обґрунтовані. Висновки та рекомендації аргументовані із застосуванням сучасних методів дослідження (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, структурно-системний підхід, моделювання, проектування, змістове узагальнення, діагностування, педагогічний експеримент). Результати дисертаційного дослідження апробовані на багатьох науково-практичних конференціях різного рівня, упроваджено у навчальний процес низки закладів вищої та фахової передвищої освіти України.

Викладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Макієвського О.І. достатньо обґрунтовані та достовірні.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційна робота Макієвського О.І. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують важливу науково-прикладну проблему професійної підготовки фахівців механіків до технічного сервісу у закладах вищої та фахової передвищої (коледжах) освіти.

Одержані у ході виконаного дослідження результати підтвердили правомірність провідних положень щодо подолання суперечностей, покладених у основу роботи.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що створено, апробовано і упроваджено у навчальний процес:

- інтегрований, професійно-орієнтований, курс «Технічний сервіс мехатронних систем», що включає дисципліни практичного циклу та їх теоретико-методичне забезпечення: «Методика реалізації проблемного навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців транспортної галузі», «Інноваційні методи навчання в транспортних коледжах як інструмент формування конкурентного фахівця», «Забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю 274 «Автомобільний транспорт»», «Методичні рекомендації до підготовки, написання та захисту кваліфікаційних робіт

майбутніх фахівців за спеціальністю 274 «Автомобільний транспорт» з підготовки здобувачів фахової передвищої освіти», «Складові професійної компетентності майбутнього автомеханіка та формування її на основі системи практико-орієнтованих завдань», «Формування фахових компетентностей майбутніх фахівців за спеціальністю 274 «Автомобільний транспорт»: методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Технічна експлуатація автомобілів»», «Формування фахових компетентностей майбутніх фахівців за спеціальністю 274 «Автомобільний транспорт»: методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Технічний сервіс мехатронних систем»».

Теоретичні положення і методичні матеріали дослідження можуть бути використані у навчальному процесі закладів освіти, де здійснюється підготовка фахівців механіків транспортної галузі.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у освітній процес Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка від 26.12.2020 р. № 127), Київського інституту залізничного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій (протокол № 11 від 18.06.2021), ВСП «Київський транспортно-економічний фаховий коледж Національного транспортного університету» (довідка від 25.08.2021 р. № 01/01-205), Вінницького транспортного коледжу (довідка від 18.06.2021р. № 01-443/01-12), Чернівецького транспортного фахового коледжу (довідка від 16.07.2021р. № 4240), ВСП Вінницького фахового коледжу будівництва, архітектури та дизайну Київського національного університету будівництва і архітектури (довідка від 08.06.2021р. № 379), Київського коледжу зв'язку (довідка від 26.08.2021 р. № 01/24-2-312), ВСП «Житомирський автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного транспортного університету» (довідка від 23.06.2021р. № 2/124).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення, експериментальні дані, висновки, навчальні та методичні посібники, науково-методичні праці можуть використовуватись у навчальному процесі закладів вищої та фахової передвищої освіти, навчальних закладах різних рівнів, зокрема у системі підвищення кваліфікації працівників автотранспортних установ, організацій, комунальних служб у контексті міжнародної співпраці та національної стратегії збалансованого розвитку й поширення транспортної та технічної освіти, як однієї з базових для освіти сталого розвитку.

Відповідні дослідження варто розвивати науково-педагогічним працівникам закладів вищої та фахової передвищої освіти, що готують відповідних фахівців.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Аналізуючи дисертаційне дослідження відзначимо, що робота складається із анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (249 найменувань), 11

додатків, 10 таблиць, 12 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 212 сторінок, основний зміст дисертації викладено на 183 сторінках.

Дисертаційне дослідження системно організоване: чітко окреслено його мету і предмет, сформульовано дослідницькі завдання, забезпечено відповідність їм висновків, що логічно випливають зі змісту основного тексту дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх механіків до технічного сервісу у закладах освіти»** – визначено *професійну діяльність майбутніх механіків* як процес, що передбачає оволодіння складовими змісту професійної компетентності у майбутніх механіків до технічного сервісу: професійною – розумінням сутності і соціально-економічного значення професії, виявом стійкого інтересу, бажання працювати за фахом; проєктувально-діагностичною – розробленням креслень із використанням цифрових технологій; аналітичною – знанням особливостей нормативних документів, умінням аналізувати обсяги, хід та якість виконуваних робіт; технічно-сервісною – прогнозувати попит споживачів і здатність задовольняти його на ринку автотранспортного обслуговування тощо.

У другому розділі – **«Формування у майбутніх механіків професійної компетентності до технічного сервісу»** - визначено організаційно-педагогічні умови професійної підготовки у закладах освіти майбутніх механіків до технічного сервісу. Першою є розроблення змісту інтегрованого курсу дисциплін професійно-практичного циклу «Технічний сервіс мехатронних систем» у вигляді системи практико-орієнтованих модулів. Другою організаційно-педагогічною умовою, що сприяє формуванню у майбутніх механіків професійної компетентності до технічного сервісу, визначено інтеграцію технологій навчання, відповідно до змісту модулів і поставленої мети: імітаційних (тренінги, ділові ігри, дискусії, навчання у співробітництві, моделювання) і не імітаційних (проблемні лекції, семінари, лабораторні та практичні заняття, підготовка і захист курсових та дипломних проєктів, стажування без виконання посадової ролі). Третьою умовою визначено модернізацію змісту професійної підготовки майбутніх механіків завдяки розробленню та впровадженню методики організації освітнього процесу з формування у майбутніх механіків професійної компетентності до технічного сервісу, що ґрунтується на засадах: орієнтованість на інтегровану дидактичну мету; різноманіття і багаторівневості змістових модулів дисциплін професійно-практичного циклу та інтегрованого курсу.

Теоретично обґрунтовано та розроблено структурно-функціональну модель формування у майбутніх механіків професійної компетентності до технічного сервісу, побудовану у логіці системного підходу, що ґрунтується на авторському доробку навчально-методичного забезпечення, враховує системоутворюючі компоненти: цільовий, організаційно-методичний, навчально-пізнавальний, теоретико-практичний та результативний блоки. Проєктування моделі спирається на соціально-економічне замовлення ринку праці, запити стейкхолдерів на висококваліфікованих фахівців транспортної галузі.

У третьому розділі – «**Експериментальна перевірка ефективності моделі формування у майбутніх механіків професійної компетентності до технічного сервісу**» - проведено оцінювання результатів педагогічного експерименту; виокремлено етапи формування компетентності з технічного сервісу у майбутніх механіків у процесі професійної підготовки за розробленими організаційно-педагогічними умовами навчального процесу. Досліджено методика формування у майбутніх механіків професійної компетентності до технічного сервісу через принципи навчання, змістово-методичне наповнення, форми, засоби і методи навчання, діагностику знань, умінь та навичок, що сприяють формуванню висококваліфікованого фахівця, спроможного вирішувати складні професійні завдання. Визначено критерії та схарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності у майбутніх механіків до технічного сервісу, які здобували освіту у закладах фахової передвищої (коледжах) та вищої (університетах) освіти.

Результати педагогічного експерименту засвідчили, що розроблена модель формування професійної компетентності у майбутніх механіків до технічного сервісу є ефективною й такою, що може бути рекомендована для практичного застосування у системі професійної підготовки майбутніх механіків у закладах освіти завдяки розробленим організаційно-педагогічним умовам, інноваційним, інтерактивним технологіям, науково-методичному забезпеченню методики організації навчального процесу.

Дисертаційна робота Макієвського О.І. за своїм змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. В усіх розділах дисертації недостатньо проаналізовані роботи, де досліджувались би світоглядна, психологічна та екологічна сторони транспортної діяльності на різних етапах підготовки фахівців, що мають, на наш погляд, важливе значення серед перерахованих автором у структурно-функціональній моделі формування професійної компетентності до технічного сервісу на с. 10 автореферату принципів професійної підготовки майбутніх механіків у закладах освіти. Це обумовлено тенденцією сучасної цивілізації до штучної трансформації природного середовища людини, накопиченням переживань, стресів, агресії через нав'язування неекологічних думок, висновків, виконання шкідливих природі дій. Факти дійсності суперечать суто техніко-технологічному знанню, звідки

укорінення у суспільстві «подвійних стандартів», ігнорування екологічних застережень, правил, законів, норм.

Важливим індикатором професіоналізму кожного фахівця варто було б встановити наявність, особливо у менеджерів і керівників різних рівнів, саме екологічної культури. Нові розроблені курси, дисципліни мали б містити хоча б абзац задля переконання у її важливості, необхідності, перспективності. Основою для екологізації дисциплін та здійснення відповідної фахової роботи упродовж життя має стати, перш за все, осмислення завдань пропонованих курсів, цілісність соціо-економічного та екологічного знання, що на сьогоднішній день є важливим та безальтернативним.

2. Висновки до розділів 1-3 надто розлогі, потребують чіткості, конкретики, зокрема, де мова йде про «необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців для системи транспортної галузі», і зовсім не подано її аналіз, що мав би засвідчити суттєві проблеми цієї вітчизняної ланки, як то недостатність станцій діагностики хоча б європейського рівня, не кажучи про світовий. Це дало б можливість отримувати цікавий матеріал для креативних рішень з професійної підготовки майбутніх механіків у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

3. Структурно-функціональна модель формування професійної компетентності до технічного сервісу майбутніх механіків, на наш погляд, є дещо розлогою і не зовсім конкретною, де навчально-пізнавальний та теоретико-практичний блоки варто було б деталізувати й підсилити змістовою послідовністю професійно-орієнтованих модулів або різними їх варіантами. У тексті роботи не подано порівняння вітчизняної та європейської практик проведення навчального процесу професійної підготовки механіків транспортної галузі, зокрема практико-орієнтованих дисциплін, що не дає підстав зрозуміти рівень професійної підготовки вітчизняних механіків у закладах освіти.

4. На рис. 1 автореферату (с. 10-11) наведено схему структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх механіків до технічного сервісу у закладах освіти, але ефективно її застосування, як любої системи – множини елементів, забезпечується взаємозв'язками пов'язаних елементів, між якими мають бути зворотні зв'язки. Крім того, важко зрозуміти, коли і як застосовується той чи інший блок при підготовці студентів? У якому співвідношенні діють теоретична й практична складові? Кінцевий результат «професійну підготовку» забезпечують організаційно-педагогічні умови та навчально-методичне забезпечення, підходи, принципи, засоби і методи організації навчального процесу, але де і як вони спрацюють та на яких етапах навчання?

5. Один з підрозділів дисертації бажано було б присвятити розгляду сучасного зарубіжного досвіду підготовки майбутніх механіків транспортної галузі у закладах освіти, скажімо, у європейських державах, сусідах України, оскільки у ЄС це питання успішно вирішується, забезпечуючи високий рівень технічного сервісу, визнаного у світі.

Зазначені зауваження і пропозиції не змінюють високу підсумкову оцінку дисертаційної роботи здобувача Макієвського О.І.

9. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 19-ти науково-методичних працях, серед них: 2 статті у колективних монографіях, 2 - у наукових фахових виданнях України з педагогіки, 3 статті у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних, серед них 1 - у виданні, внесеному до Web of Science, 5 - у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій, 7 наукових праць відображають додатково результати дослідження.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладені у друкованих працях.

Матеріали дослідження Макієвського О.І. доповідались та обговорювались під час роботи багатьох науково-практичних конференцій різних рівнів.

10. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені у авторефераті, відповідають та відображають основні положення дисертації.

11. Висновок

Дисертаційна робота «Професійна підготовка у закладах освіти майбутніх механіків до технічного сервісу» Макієвського Олексія Івановича є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має теоретичне і прикладне значення. На підставі проведених досліджень і розробок автором здійснено вирішення важливої наукової та практичної проблеми професійної підготовки майбутніх механіків до технічного сервісу у закладах освіти.

Дисертаційна робота заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам п. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (з урахування змін від 19.08.2015 р.) та іншим інструктивним вимогам щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Макієвський Олексій Іванович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

професор кафедри екології
Национального авіаційного університету
доктор педагогічних наук, професор

Т. В. Саєнко